

TEATR ROZMAITOŚCI

Warszawa, ul. Marszałkowska 8

CIEŃ

28
PREMIERA KWIECIEŃ 1973

J. C. Andersen

J. CH. ANDERSEN
(autoportret)

CIEŃ

Bajka muzyczna dla dorosłych
Muzyka: MACIEJ MAŁECKI
Libretto: WOJCIECH MŁYNARSKI

FELIETON WSTĘPNY

Wojciech Młynarski i Maciej Małecki napisali utwór sceniczny CIEN.

Ale... Eugeniusz Lwowicz Szwarc (1896—1958) napisał również utwór CIEN. O Szwarcu pisze polski krytyk, że „w czasie, gdy literatura radziecka przeżywała lata zeszywnienia i zuniformizowania, potrafił nie poddać się wymogom i hołdować najprostszemu ideałom ludzkiej dobroci i lojalności” — a jego sztuki przesycała „mądra melancholia człowieka, który wie, że ideały świata jego fantazji dalekie są od stosunków panujących w realnym życiu”.

Szwarcu przez długie lata uważano za dostarczyciela repertuaru dla dzieci. Aż tu nagle okazało się, że jego dzieła są znacznie bardziej dorosłe niż wiele tych utworów, które w owych latach napisano z przeznaczeniem dla dorosłych. Wśród sztuk teatralnych Eugeniusza Szwarca CIEN jest dziełem szczególnie dojrzałym.

Ale... Jan Chrystian Andersen (1805—1875) także napisał utwór CIEN. Andersen jest chyba najbardziej popularnym pisarzem świata. Pisał bajki dla dzieci, które w gruncie rzeczy są również przejmującymi, głęboko filozoficznymi utworami dla dorosłych. Dobro i zło toczą w nich okrutną walkę, a prawda o życiu, o świecie i o człowieku przedstawiona jest z piękną surową prostotą.

Tak więc wiemy już, że Eugeniusz Szwarc napisał swoją sztukę w oparciu o bajkę Andersena, a Młynarski i Małecki napisali swój utwór w oparciu o pewne wątki sztuki Szwarca, ujmując ten sam temat w zupełnie innej formie scenicznej. Jak ją określić? Nie jest to ani opera, ani operetka, ani wodewil. Może jest to musical — a może jeszcze inna forma teatru muzycznego?

Aby uniknąć tych kłopotów z określeniem gatunku — i pamiętając jednocześnie o rodowodzie utworu — nazwaliśmy go bajką muzyczną dla dorosłych.

W ten sposób popełniamy najmniejszy błąd, bo jeśli istnieje coś, co nas wszystkich łączy — to wspólne pochodzenie społeczne. Jest to pochodzenie dziecięce. Prawie wszyscy byliśmy kiedyś dziećmi.

Niektórzy z nas są nimi do dzisiaj.

Andrzej Jarecki

KOSTIUM ANUNCJATY

tekst: Wojciech MŁYNARSKI
muzyka: Maciej MAŁECKI

KOGO UDAJESZ PRZYJACIELU

Codziennie, gdy mnie świt obudzi
leń zmaczę wodą, zjem śniadanie
a potem wbiegnę między ludzi
powraca zaraz to pytanie
może to chora wyobraźnia
ciągle pytanie to panawia
nie wiem, lecz przecież tak wyraźnie
wciąż zauważam coś, co sprawia
że spytać ludzi chcę tak wielu
którzy przechodzą moją drogą
— kogo udajesz przyjacielu
— kogo?

Często to trudno zauważyć
ni gestem facet się nie zdradzi
i tak z tym kłamstwem mu do twarzy
i tak tokuje i tak sędzi
zamyka myśli w krągłe zdania
z bliższym i dalszym dopełnieniem
nie ma momentu zawahania
układa mu się to myślenie
jak strojny smoking na modelu
a mnie pytanie dręczy srogo
— kogo udajesz przyjacielu
— kogo?

Lecz chociaż bystro czas ucieka
ja przecież wierzę, ciągle wierzę
że spotkać przyjdzie mi człowieka
co patrzy szczerze, mówi szczerze
i biegnę szukać takich ludzi
przydać swój kłopot ich kłopotom
by choć przez chwilę móc się ludzić
przez chwilę ludzić się, że oto
o jedną spytać ze spraw wielu
ja ich i oni mnie nie mogą
— kogo udajesz przyjacielu
— kogo?

KOSTIUM JULII GIULI

Obsada:

Uczony	Marek Lewandowski
Cień	Piotr Garlicki
Pietro	Andrzej Stockinger
Anuncjata	Elżbieta Starostecka, Maria Winiarska
Julia Giuli	Stanisława Kowalczyk
Królewna	Hanna Okuniewicz
Premier	Tadeusz Grabowski
Minister Finansów	Jan Matyjaszkiewicz
Cezary Borgia	Bogdan Łazuka
Doktor	Ludwik Pak, Piotr Loretz
Tajny Radca	Zbigniew Prus
Dworzanin I	Krystian Tomczak
Majordomus	Zbigniew Stawarz
Kapral	Bogdan Łysakowski
Dama Dworu I	Aleksandra Koncewicz, Barbara Majewska
Dama Dworu II	Irena Inatowicz
Kucharki: Donna Inez	Maria Winiarska, Krystyna Adamiec
Donna Klara	Barbara Winiarska
Donna Maria	Joanna Kasperska
Przechodnie	Witold Dębicki
	Jerzy Rogowski
	Wojciech Zagórski
	Jerzy Bończak
	Marek Kępiński

Dyrygent:
WOJCIECH GŁUCH

Przygotowanie wokalne:
BARBARA RUTKOWSKA

Reżyseria:
JERZY DOBROWOLSKI

Inspicjent: Wanda Jarema
Sufler: Anna Drewniak

Choreografia:
TADEUSZ WIŚNIEWSKI

Scenografia i kostiumy:
MAŁGORZATA TREUTLER

Jan Chrystrian ANDERSEN
CIEŃ

(fragment końcowy bajki)

..... — Drżysz? — zapytała królowna, gdy cień stanął przed nią. — Czy coś się stało? Nie wolno ci chorować, dziś nasze wesele.

— Przeżyłem najstraszniejszą rzecz, jaką można przeżyć — powiedział cień. — Wyobraź sobie, że biedny mózg mojego cienia nie wytrzymał. Wyobraź sobie, że mój cień zwariował, zdaje mu się, że on jest człowiekiem, a ja, pomyśl tylko, ja jestem jego cieniem!

— To okropne! — rzekła królowna. — Czy zamknięto go?

— Rozumie się. Obawiam się, że nigdy nie odzyska rozumu.

— Biedny cień! — zawołała królowna. — Jaki nieszczęśliwy! Byłoby to prawdziwym dobrodziejstwem pozbawić go tej odrobiny życia, która mu pozostała, i po namyśle wydaje mi się, że najlepiej będzie sprzątnąć go po cichu.

— To byłoby okrutne, gdyż był bardzo wiernym sługą — rzekł cień i wydał coś w rodzaju westchnienia.

— Jaki ty masz szlachetny charakter! — rzekła królowna.

Wieczorem całe miasto było iluminowane, armaty grzmiały: Bum! — a żołnierze prezentowali broń. Wesele było co się zowie! Królowna i cień ukazali się na balkonie ludowi, aby usłyszeć jeszcze raz wiwaty.

Ale uczonego tego wszystkiego nie słyszał, bo go sprzątnięto po cichu".

(tłumaczenie Stefanii Beylin
i Jarosława Iwaszkiewicza)

Eugeniusz SZWARC
CZŁOWIEK I CIEŃ

(fragment końcowy w skrócie)

UCZONY Anuncjato!
ANUNCJATA Tu jestem panie.
UCZONY Anuncjato, oni nie dali mi dokończyć. Owszem Anuncjato, bałem się śmierci. (...) Jednak gotów byłem na śmierć. Żeby zwyciężyć trzeba być gotowym także na śmierć. No i zwyciężyłem. A teraz chodźmy stąd Anuncjato!

CIEŃ Nie! Zostań ze mną Chrystianie. Będziesz mieszkał w pałacu. Włos ci z głowy nie spadnie. Czy chcesz zostać moim premierem? (...) Chcesz, to przepędzę ich wszystkich, Chrystianie! Pozwolę ci rządzić samemu — ma się rozumieć w rozsądnych granicach. Pozwolę ci nawet uszczęśliwić pewną ilość ludzi, oczywiście, nie nazbyt wielką. Nie odpowiadasz? Nie chcesz? Luizo, ty mu rozkaż!

KRÓLEWNA Milcz nareszcie ty tchórz! Coście wy narobili, panowie! Raz w życiu spotkałam dobrego i zanego człowieka, a wy rzuciliście się na niego jak te psy! Precz stąd ty ... ty Cieniu!

(Cień powoli schodzi ze stopni tronu i kuli się pod ścianą zawiązując się w płaszcz)

(...)

Komendancie, zabierzcie go stąd! (wskazuje na Cienia)

PIETRO Proszę bardzo, czemu nie, zaraz go weźmiemy (idzie w stronę Cienia)
Ja panu pomogę.

PREMIER I ja! I ja!
MINISTER

FINANSÓW
CEZAR BORGIA Precz z Cieniem!
(Chwytają Cienia, ale w rękach zostaje im tylko ciemny płaszcz królewski. Cień zniknął).

KRÓLEWNA Uciekł.
UCZONY Tak, ukrył się aby stanąć mi na drodze. Ale teraz już go poznam, wszędzie go poznam. On mnie nienawidził, ale zarazem nauczył mnie nienawiści. Anuncjato, podaj mi rękę i chodźmy stąd.
(...)

KRÓLEWNA Chrystianie! Na dworze pada deszcz i jest ciemno. A w pałacu ciepło, przytulnie. Każę napalić we wszystkich piecach. Zostań ze mną!

UCZONY Nie. Ubierzemy się ciepło i pojedziemy. Nie zatrzymujcie nas państwo.

KAPRAL Kareta!
(we drzwiach)
UCZONY No, Anuncjato, w drogę!!

(tłumaczenie Jerzego Pomianowskiego)

KOSTIUM KUCHARKI

tekst: Wojciech MŁYNARSKI
muzyka: Maciej MAŁECKI

CZŁOWIEK I CIEŃ

Razem przez życie idzie co dzień
człowiek i cień, człowiek i cień
pośród słonecznych promieni lśnieć
człowiek i cień, człowiek i cień
przez każdą miłość wśród serca drzeń
przez każdą przyjaźń, ulicę, sień
przez letnią rosę, przez mroźną szreń
człowiek i cień, człowiek i cień
razem przez życie idzie co dzień
człowiek i cień, człowiek i cień.

Lecz choć człek mądrzeje z wiekiem
odpowiedzieć mu niełatwo
czy to chodzi za człowiekiem
tylko przesłonięte światło
czy to chodzi za człowiekiem
tylko przesłonięte światło
czy też to, co w czleku mętne
ciemne, niskie, półświadome
lecz obecne i natrętnie
choć niby odrzucone.

Przez letnią rosę, przez mroźną szreń
człowiek i cień, człowiek i cień
razem przez życie idzie co dzień
człowiek i cień, człowiek i cień.

MACIEJ MALECKI

Urodził się w roku 1940 w Warszawie. Ukończył wyższe studia muzyczne w PWSM w Warszawie, w klasie kompozycji i fortepianu, a następnie odbył roczne studia uzupełniające w Eastman School of Music, Rochester, USA. Debiutował w warszawskim STS-ie jako kompozytor piosenek. Tworzy dla radia, telewizji — jednak głównym nurtem zainteresowań Maleckiego jest muzyka teatralna. Wymienić tu należy: OKO do tekstu Jonasza Kofy inscenizowane dwukrotnie: przez Aleksandra Bardiniego w warszawskiej PWST i Wojciecha Solarza w warszawskim STS-ie, APETYT NA CZEREŚNIE z tekstem Agnieszki Osieckiej wystawiany wielokrotnie na scenach całego kraju, oraz ĆWICZENIA Z SZEKSPIRA — warsztat dyplomowy warszawskiej PWST reżyserowany przez Aleksandra Bardiniego. Z muzyki teatralnej o charakterze ilustracyjnym wspomnieć należy muzykę do SŁAWY I ŚMIERCII JOACHIMA MURIETY Pabla Nerudy, MAKBETA i ANTYGONY wystawionej na otwarcie warszawskiego Teatru Małego. Maciej Malecki jest także wykładowcą w warszawskiej PWSM.

WOJCIECH MŁYNARSKI

Urodził się w roku 1941 w Warszawie. Ukończył Wydział Filologii Polskiej UW. Debiutował w Studentckim Teatrze HYBRYDY jako autor piosenek i wykonawca w programach kabaretowych RĄDOSNA GĘBA STABILIZACJI i LUDZIE TO KUPIĄ. Autor piosenek, z których wiele prezentował i prezentuję sam na pełnospektaklowych recitalach i płytach. Oprócz tego napisał kilka widowisk estradowych m.in. kabaret DRESZCZOWIEC i program pt. POLSKA MIŁOŚĆ i trzy widowiska telewizyjne: BUTTERFLY-CHA-CHA, ŚPIEWY HISTORYCZNE oraz spektakl pt. DZIEWCZYNY BĄDŹCIE DLA NAS DOBRE NA WIOSNĘ. Ostatnio Młynarski spróbował swych sił jako autor libretta opery HENRYK VI NA ŁOWACH wg komedii Wojciecha Bogusławskiego z muzyką Karola Kurpińskiego. Spektakl ten wystawił dwukrotnie w Łodzi i Krakowie Kazimierz Dejmek. CIEN, bajka muzyczna dla dorosłych, jest drugą z kolei propozycją Młynarskiego.

DYREKTOR
i
KIEROWNIK ARTYSTYCZNY
ANDRZEJ JARECKI

ZASTĘPCA DYREKTORA
MIECZYSLAW JOBDA

Kierownik techniczny	Stanisław Misierewicz
Główny elektryk	Janusz Markiewicz
Brygadier sceny	Bolesław Jankowski
Kierownik pracowni krawieckiej męskiej	Henryk Seremak
Kierownik pracowni krawieckiej damskiej	Anna Rackman
Kierownik pracowni modelarskiej	Mieczysław Kobylak
Kierownik pracowni fryzjersko-perukarskiej	Teresa Suchożebrska

Biurowy Obsługa Widzów — informacje, zamawianie biletów — tel. 28-06-38.

Kasa Teatru prowadzi przedsprzedaż na 21 dni naprzód, czynna w godz. 11—14 i 15—19 (poniedz. 11—16), tel. 28-43-77.

Kasy SPATIF, al. Jerozolimskie 25, czynne w godz. 10³⁰—18, tel. 21-94-54 i 21-93-83.
Kasy SYRENY, ul. Krucza 16/18, czynne w godz. 10—17³⁰, tel. 25-72-01.

Opracowanie graficzne programu
MAŁGORZATA TREUTLER

